

DEMOCRATISERING VAN KRITISCH DENKEN

Laurence Guérin & Daan van Riet | Werkplaats onderzoek burgerschap
www.werkplaatsburgerschap.nl

Utrecht, 18 juni 2021

Reactie op brief 'burgerschapsonderwijs in het middelbaar beroepsonderwijs' van Bram Eidhof en Hessel Nieuwelink

We delen en steunen de strekking van het pleidooi van Eidhof en Nieuwelink voor sterker en kwalitatief beter burgerschapsonderwijs. Dit moet gebeuren door te werken aan de kwaliteit van docenten en een goede plek in het curriculum.

Toch vinden wij de brief te eenzijdig en gechargeerd, we zetten onze reactie uiteen:

1. Er wordt een onderzoek onjuist gebruikt. De resultaten van het internationaal vergelijkend onderzoek ICCS worden o.a. als reden genoemd waarom er iets moet gebeuren in het mbo (punt 1 en 2). Maar het ICCS-onderzoek is afgenomen bij leerlingen in het voortgezet onderwijs (14 jarigen). Het laat zien dat er in Nederland veel meer moet gebeuren in het basisonderwijs en het vmbo. Onze mbo studenten (die al burgers zijn) dienen binnen te komen met een stevige bagage in burgerschapsonderwijs.
2. In de brief wordt er gegeneraliseerd en het lijkt alsof er niet zoveel gebeurt in het mbo, de mbo-raad is passief, docenten onbekwaam, enzovoort. In de afgelopen jaren zijn er verschillende practoraten opgezet gericht op burgerschap en aanverwante thema's. Ook is er de werkplaats onderzoek Democratisering van kritisch denken. Veel mbo-instellingen zetten zich in voor het versterken van participatie van studenten. Ze organiseren (leer)activiteiten rondom de verkiezingen en daarbuiten.
3. Het klopt dat JOB destijds niet betrokken was bij de bepaling van de eerste burgerschapsagenda, maar JOB is sinds een aantal jaar wel betrokken bij de Burgerschap bestuursoverleggen van de MBO-raad, OCW en een aantal ROC's. Ook worden ze actief betrokken bij andere beleidsbepalingen, inhoudelijke discussies (o.a. de werkplaats en lerarenopleidingen maatschappijleer) en klankborden. Het kan helpen voor het burgerschapsdebat om te benoemen dat JOB nu wel degelijk betrokken is en dat er de afgelopen jaren flinke stappen zijn gezet in de samenwerkingen die in het land gaande zijn.
4. Tenslotte negeert de brief fundamenteel het probleem rond burgerschapsonderwijs in het mbo, namelijk de wijze waarop burgerschap wordt gedefinieerd in de WEB: moraliserend, onkritisch en gefragmenteerd. Hoewel er enige vrijheid is en hoewel geschoolde en kritische docenten eromheen zullen werken, zijn we bang dat dit toch vaak de invalshoek is en zal blijven. Wanneer de wet wordt aangescherpt met vooraf bepaalde leerdoelen en eisen, zal het mogelijk leiden tot nog smallere opvatting van (goed) burgerschap op basis van vooraf geselecteerde kwaliteiten. Aannemelijk is dat uitgevers, scholen en besturen nog sterker gaan sturen op vooraf opgestelde leeruitkomsten. Voor een gezonde democratie is juist open en kritisch burgerschapsonderwijs nodig.

Overigens kunnen we ons afvragen waarom mbo studenten tot hun 21ste burgerschapsonderwijs moeten krijgen (en bij BBL-trajecten vaak 21+), terwijl in vwo en havo dit tot 18 respectievelijk 17 is.

Voor mbo, hbo en wo is burgerschapsonderwijs wellicht relevanter in relatie tot hun toekomstige beroep. Dit om de maatschappelijke impact van hun werk inzichtelijker en bewuster te maken. Studenten kunnen op die manier inzien hoe de beroepsopvatting maatschappelijk sterk wordt beïnvloed, maar ook wat hun maatschappelijke impact door hun wijze van uitoefening en opvatting van beroep/professie kan zijn. Maar dat is wellicht voor een andere discussie.

Met hartelijke groeten,

Laurence Guérin, practor burgerschap bij ROC van Twente en lector wereldburgerschap bij de Haagse Hogeschool

Daan van Riet, hoofd van het Expertisecentrum Kritisch Denken bij ROC Midden Nederland en lerarenopleider bij de Hogeschool Utrecht

Samen leiden zij de werkplaats onderwijsonderzoek burgerschap *Democratisering van kritisch denken*